

CABÒRIES.

E. FREIXA

La reunió d'aquesta nit promet ser moguda. Pel que ha dit Pestanya en un moment que la habitació ha quedat sola, sembla ser que ha descobert alguna cosa de nou, i bastant important. Tothom ha fet cabòries, i hi ha opinions de tota mena: des de Cluc, que creu que s'ha trobat per fi la manera de seguir l'exemple de Skoda, fins a Mag, que amb el seu escepticisme habitual, opina que del màxim que Pestanya s'haurà assabentat serà d'algun canvi sense importància en el treball a la fàbrica. A ell, tot això no l'intriga gaire: ha assistit a tants canvis... (Els en diuen d'una altra manera: "programa" o alguna cosa així; pero ningú no sap ben bé que vol dir això). Fins i tot ha treballat en diverses sèries de treball diferents, el que ja és més sospitos, ja que després d'una o dues sèries ens eliminen.

Com sempre, els més esvalotats són els joves. El jovent, en no tenir experiència, els sembla que la nova descoberta pot ser decisiva. Igual que en Cluc, no han perdut encara l'esperança de poder fer com Skoda. Ningú de nosaltres no l'ha coneguda, ni tant sols Boabi, la més vella de totes (que ningú no entén com no se l'han enduda ja). Ningú no pot assegurar quantes generacions abans havia viscut Skoda; però els nostres pares ens ho han contat tal com els seus ho varen fer a ells: Skoda, quan en Siull -responsable suprem de la nostra situació, que encara ara ho dirigeix tot- anava a agafar-la un dia per posar-la a la fàbrica, li va clavar una queixalada a la mà, tan forta, que la va haver de deixar anar. Skoda es trobà de peus a terra. El primer pas, la primera revolta, havia estat donat, però... què fer després?. Es va amagar en un racó, però de seguida fou descoberta; és clar que ara els hi feia una mica de por, per la sang de la mà d'en Siull, però Ells eren molts: sembla ser que Anairda, Llepac i Floda es posaren ràpidament a caçar-la. Aquests dos últims s'havien posat el guant, pel que de res no li serviria queixalar en endavant. Sols li quedava una solució: córrer d'un racó a l'altre, posar-se en llocs difícils. Va anar recorrent tota la sala fins que va tro

bar una porta, i després una altra, i una altra, i unes escales per les que ya caure, i una altra porta encara... No va tornar més. Pero ningú no ha pogut fer mai el mateix, perquè de llavors ençà, tots porten el quant quan ens han de manipular.

De fet però, no tothom s'acaba de creure aquesta història, hi ha veritablement, molts punts foscos en tot això. Per exemple: qui ho va veure? que hi ha més enllà de les escales i l'última porta?. Existeix realment aquest "més enllà"? No hi ha potser d'altres gàbies després de l'última porta?. O potser alla s'acaba el món...

Fins i tot Mag diu que aquesta història ha estat inventada per Ells i inculcada, d'alguna manera de les que Ells saben, en les primeres generacions per a consol de totes les misèries que hem de patir. I hi han reixit! saben molt bé el que es fan, Ells!. D'aquesta manera, diu en Mag, malgrat les reixes, les injeccions, les fàbriques, els assassinats, sempre tenim l'esperança que potser un dia podrem fer com Skoda, i això ens aliena d'altres tasques més importants; per eixemple, el que va intentar en Brot. Pero jo crec més aviat que Brot va fer allò per trobar un altre camí de sortida, perquè creia en la possibilitat de fugida que ens obrí Skoda. I va mostrar molt de coratge!. Llàstima que molts ja ho hagin oblidat!. Va ser just després de la descoberta d'allò de les fàbriques. Fou Boa bi qui ho va arribar a esbrinar; ja aleshores, ella era qui portava més hores de treball a les fàbriques, tant a la de menjar, com a la de beure, com a la d'electricitat. I havia descobert que era el que nostre treball produïa.

Sempre s'havia acceptat com un fet que, quan tenies una certa edat, et portaven a la fàbrica on, de primer, t'ensenyaven, i després havies de fer la teva tasca. Pero era ben absurd, tanmateix! Menjar o beure (segons) a canvi de pitjar aquella palanqueta. Que dimonis els hi podia reportar a Ells que nosaltres pitjessim la palanqueta?. I cada cop s'havia de pitjar més vegades per a obtenir la paga. Ells anaven refinant

l'explotació: perquè no perdéssim temps anant a cercar cada cop el menjar o el beure, ens encenien una llumeta i apa i nosaltres seguíem treballant com boges per tal d'encendre el llum el màxim nombre de vegades possible. Estúpides! Però la misèria de sou que ens donaven després... De tant en tant, canviaven el sistema (em sembla que ja he dit que Ells en diuen "programa") i llavors, si treballaves depressa no et pagaven; havies de descansar per força entre palancada i palancada si volies tenir la paga. Si no, res. Es ben absurd, oi?. Doncs per absurd que us sembli, un ben juro que és així. Evidentment, ben aviat ho vam aprendre tot això, i a les reunions de la nit ens ho explicàvem i ho possàvem en comú. D'aquesta manera, els joves, quan anaven a les fàbriques per primera vegada, ja ho sa bien tot. Però feien com si no ho sabessin. Què més voldrien, Ells, que nosaltres els hi estalviéssim la feina! Ens fem les "tontes" i així, mentre Ells creuen que ens ensenyen, ens donen la paga molt més sovint.

El pitjor de tot és la gàbia de l'electricitat: quan menys t'ho esperes, et ve una correntada. I has de treballar de valent per evitar-les. Aquí ni tant sols tens paga: consideren que ja estem prou ben pagades cada cop que ens escapem del corrent. Això és sadisme!. Tots Ells són uns sàdics! En Not, n'Adnesile, n'Aniram, les Airuns, en Siull sobretot, àdhuc en Floda. Qui sinó ell va matar les cries acabades de néixer d'en Cluc? les va ofegar. Ja han provat diversos mètodes per eliminar-nos quan ja ens han tret tot el rendiment: es clafar-nos contra el terra, donar-nos un cop sec (com si fossim conills, nosaltres!) i ara ofegar-nos. De totes maneres és millor això que el que li va arribar a Tall, que es van descuidar de deixar-li menjar i beure durant dos dies, just quan acabava de parir. Com va patir, la pobra!. Això sí, quan se'n van adonar li van omplir la gàbia d'aliments, i en Floda va renyar molt a algú, però ja estava fet.

Boabi havia descobert què era el que nosaltres produïm per a Ells en aquelles gàbies (més espaioses que les que ens serveixen de vivenda) que nosaltres anomenem fàbriques. -cal dir sempre les coses pel seu nom i no deixar-se entabanar per denominacions més agradables tals com "gàbies d'experimentació"

o "gàbies de Skinner" (segurament, aquest és l'amo de les fàbriques)-.

Produim respostes. Sí senyor; respostes, res-pos-tes. I Ells les registren amb gràfiques, amb ratlletes, i després compten, mesuren, fan "estadística" (?) amb unes màquines que tenen en pitjors condicions que a nosaltres, ja que els hi fan la feina i no els hi donen res a canvi; i això que no s'equivoquen mai, les molt beneïtes. Ni tan sols sabem si són conscients de l'explotació que pateixen. El que és segur és que no han intentat escapar-se mai. Em fa llàstima veure-les en un extrem tal d'alienació. Fins i tot quan una d'elles, la més vella, a força de "surmenage" es va posar malalta (i encara ho esta) l'altra va continuar tan tranquil·la. I ella mateixa segueix fent encara el que bonament pot fer, que déu n'hi dó. Pobre! Si més no, nosaltres, quan Brot va intentar la seva gesta, tots el vàrem encoratjar i ajudar. Però qui se'n recorda ja. A vegades penso que acabarem com les màquines, trobant-ho tot normal i sense rebel·lar-nos per res. A quants de nosaltres ens interessa encara saber què hi ha després de l'última porta? Quants de nosaltres lluitem com ho va fer Brot per a esbrinar-ho? A mi en Mag no em convenç. Més aviat crec que és ell qui ha estat condicionat per Ells per a dir-nos el que ens diu, per a fer-nos oblidar el nostre anhel d'alliberament. No m'estranyaria gens que fos un agent de la GIA, aquest Mag. S'infiltraren per tot arreu aquesta mena de tipus, fins i tot pels estabularis, es veu. A mi no em va agradar gens allò que va fer un dia que ja s'havia acabat la seva reacció, de pendre, de la gàbia estant, i no sense gran enginy, part de la del seu veí. De fet però, quan Boabi ens va explicar el que es proposava en Brot, no va dir res; i com nosaltres, es va sentir sorprès que el nostre treball a les fàbriques no produís cap bé de consum per a Ells, sinó unes gràfiques, unes dades, unes xifres. (potser és que a ells tampoc no els hi ho expliquen tot, Ells).

Però un cop descobert perquè servien les palancades, la incògnita continuava existint, -i existeix encara- : perquè les volen, Ells, les gràfiques? El que és segur és que els hi són molt importants. Quina recompensa més absurda tenen, Ells. Nosaltres, si més no, obtenim menjar, beure... Va ser en aquest sentit que Brot va intentar la seva vaga; per veure fins a quin punt això els

emprenyava.

Quan un dia el van ficar a la fàbrica, en Brot es va posar en un racó i s'hi quedà. Ells anaven com bojos; Aniram va cridar en Llepac, Llepac a Floda, Floda a Siull. Parlaven de "congelació", "saciació" ... Van preguntar a Aniram si l'havia pesat abans, si estava al 80%, etc. etc. Parlaven també de neuroticisme, d'acolloniment, però no els hi lligava, perquè en Brot, conscient del seu acte, no es va embrutar gens. Tots anaven i venien sense entendre res. Brot va repetir això durant tota una setmana. Quan van començar a correlacionar dades, res no els sortia positiu, cap resultat no anava en el sentit esperat, cap grau de significació no es desprenia d'enlloc. (No sabem si aquell dia, les màquines ens van ajudar falsejant els dígits, però a mi m'estranyaria molt. Algú més demagògic assegurarà que sí, i que això era el començament de la invencible aliança de tots els blocs oprimits enfront de l'opresor comú.)

En Siull estava desesperat; passejava amunt, com si fos ell l'engabiats. Allò tirava per terra la seva tesi. El sacrifici d'en Brot havia fet tronrollar centenars d'hores de treball d'aquell equip. Però en Brot s'havia aprimat tant que morí l'albada següent. Això els alivià molt, ja que els permeté de trobar una explicació als fets: van concloure que Brot s'havia posat malalt i que, per tant, la seva conducta no es podia tenir en compte; així que van suprimir les seves dades de l'experiment i tot els quadrà de nou. Per fi respiraren.

La mort d'en Brot ens impressionà molt, i ens espantà. Ningú no ho ha provat més i em fa por que d'aquí unes quantes generacions es dubti fins i tot de l'existència d'en Brot i de la seva gesta. I a més, m'emprenya pensar que Ells es van quedar convençuts que en Brot s'havia posat malalt i no van saber (o no van voler) copsar la intencionalitat del seu gest. Tenen la manera més insultant de negar-nos el dret de vaga: ni tan sols ens creuen capaces de tenir-ne la iniciativa; no ens atorguen aquest dret inalienable perquè ni tan sols ens consideren capaces de tenir la noció del que és una vaga. Deuen creure que ni tan sols pensem, nosaltres! Mai no s'han preocupat de saber de nosaltres res més que si sabem pitjar una palanca (típic en tots els explotadors, d'altra banda), i estic segur que tampoc no sospiten, en conseqüència,

les nostres reunions. Quina manera de menysprear-nos! I això no és tot; sembla ser que quan Ells tenen cries, ja desde petits els hi ensenyen a controlar-nos. Es veu que, sota l'aprença d'un conte, els hi expliquen que una avantpassada nostra estava escombrant una escaleta (serà la que hi ha abans de l'última Porta?) i es va trobar un dineret -que Ells anomenen "reforç"- . Es a dir, que amb llenguatge infantil, ja els hi inculquen el sentit de domini. El que per sort nostra passa, és que la majoria de Llurs cries són tan estúpides i cregudes, que per comptes de pensar que el que hi ha d'inverossímil en aquest conte és que a nosaltres el "dineret" ens serveixi de reforç, creuen que el que no pot ser és que nosaltres escombrem, pensem, etc. Amb lo qual, en lloc d'aprofundir en les tècniques de dominació (que el conte, bé que sota la forma de mite, revela) com han fet en Siull i els seus, ens desprecien i no es preocupen de nosaltres. Encara bó!

Però el cert és que jo també estic intrigat pel que haurà descobert Pestanya. A moments, el dubte s'apodera també de mi i em dic que potser Mag té raó i que Skoda no és més que un mite per donar sentit a la nostra existència oprimida i explotada; però si Brot va fer el que va fer, no va ser perquè creia en la possibilitat d'imitar a Skoda? Ja no ho sé. Em moro d'impaciència per saber què ens dirà Pestanya. Serà alguna cosa decisiva? No puc treure'm del cap el que l'altre dia em confiar mentre tothom dormia. Serà potser que haurà confirmat la seva sospita? No em va voler dir com ho havia aconseguit, però m'assegurà que sabia què en feien, Ells, de les dades, les gràfiques, etc. Diu que estudien les lleis de la conducta, per a controlar-la. Jo no ho acaba de veure clar, perquè més controlats que ens tenen, ja no pot ser (malgrat en Brot). Però Pestanya em deia que no era pas per controlar-nos a nosaltres, que tant se'ls hi en fot de nosaltres, (això lliga amb allò que deia abans dels despreci que ens tenen i del gens que ens consideren); es tracta, diu, de controlar-se entre Ells, és a dir, uns Ells a uns altres Ells. Sembla ser que d'això en diuen Psicologia.

Aleshores, després de l'última porta, el "més enllà", que per nosaltres representa la llibertat, Llur món, és per a Ells

una mena de gàbia grandiosa on uns Ells fan pitjar palanques a d'altres? Pero per obtenir què? Noves gràfiques? Es això el que jo no entenc; què en faran de noves gràfiques?

Decididament, com més coses sabem, més interrogants se'ns obren.

Però si en Pestanya tingués raó, això significaria que Ells també estan sota control, si més no, d'altres Ells com Ells; i fins i tot aquests altres Ells tampoc no deuen escapar-se a les lleis de la conducta, si és que, com diu en Pestanya, existeixen.

Així doncs, Ells són tan presoners com nosaltres? I tan poderosos que ens semblen! I encara pitjor que nosaltres, perquè Ells són controlats per individus de Llur pròpia espècie. A Ells no els serveix doncs de res poder atravesar l'última porta, sortir al "més enllà"? Tindran Ells un altre "més enllà"? Una llibertat per conquerir? Un Skoda o un Brot?

Sí, segurament deu ser tot això que ens parlarà avui en Pestanya. Deu haver verificat la seva hipòtesi. (se m'està enganxant Llur llenguatge, coi!) La reunió d'aquesta nit promet ser moguda.

Barcelona, 30 de juny de 1974

A tot l'equip (humà, animal i mateiral)
que fa possible el Laboratori de Conducta
i lluita per millorar llurs respectives condicions d'existència.

Esteve Freixa i Baqué